

İHMAL

Prof. Dr. Ufuk Beyazova

Çocuk ihmali, çocuğa bakım veren kişilerin onun bedensel, duygusal, zihinsel gereksinimlerini yeterince karşılamaması sonucu çocuğun gelişiminin olumsuz yönde etkilenmesi durumudur. İstismar “çocuğa kötü bir şey yapılması” olarak tanımlanır- sa ihmâl de “çocuk için iyi olan bir şeyin yapılmaması” anlamına gelir.

Çocuğun sağlıksız, bakımsız, yeterince temiz olmayan, kaza yönünden riskler taşıyan bir evde yaşaması (Korkuluksuz soba, açıkta prizler, kenarlıksız balkonlar, içi su dolu kovalar, çocukların ulaşabileceği dolaplarda temizlik malzemeleri varlığı), Uygun yatak olmaması veya evde kalabalık yaşamaktan dolayı yeterince uykusunu almaması, fiziksel ihmâl anlamına gelir. Bebeği ya da çocuğu terk etmek, hastanede bırakıp kaçmak, karakol ya da cami kapısına bırakmak çok ağır bir ihmâl türüdür.

Gebe bir annenin alkol, sigara, uyuşturucu kullanması, yetersiz beslenmesi, doğum öncesi gerekli tıbbi bakımı almaması bebeğin hem anne karnındaki hem de ileriki hayatındaki gelişimini etkileyebilen bir tıbbi ihmâl türüdür. Doğumdan sonra bebeğin düzenli sağlık izlemlerine götürülmemesi, aşılarının eksik ya da hiç olmaması da tıbbi ihmâldir. Bazı aileler çocuk hastalanınca ya da bir kaza geçirdiğinde hastaneye götürmeyebilir ya da geç götürebilir. Önerilen ilaçlar ya da tıbbi gereçleri (gözlük, işitme aygıtı) almayabilir, ya da sürekli kullanmayabilir. Bir çocukta büyüme geriliği ya da şişmanlık saptandığında da tıbbi ihmâl akla gelmelidir.

Çocukların okula gönderilmemesi de eğitim ihmâlidir. Gelişimsel geriliği olan çocukların özel eğitim kurumlarından yararlandırılmaması da bu tür ihmâle girer.

Duygusal ihmâl bebeklikten başlayarak yeterli uyaran vermemek, bakımı ile ilgilenmemek, çocuğu yok saymak, ona sevgi ve saygı göstermemek, kaygılarını dikkate almamak, anlatmak istediklerini ilgiyle dinlememek, ona verilen sözleri tutmamak, başarılarını görmezden gelmek gibi eylemleri içerir.

İhmâl sıklığı hakkında tam bir veri bulmak zordur. Tanımı değişik çalışmalarda farklı yapılsa da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yapılmış bazı çalışmalarda %20 dolaylarında bulunmuştur. İhmâl; fiziksel istismardan 2 kat, cinsel istismardan 5 kat daha fazla görülmektedir. İhmâl çocuklarda, kız çocuklarında, ailesinden ayrılarak bir kurumda yaşayan çocuklarda daha sık örülür.

Bakımı zor olan erken ya da düşük ağırlıklı doğmuş bebekler, doğuştan sakatlığı olanlar, zihinsel geriliği olan çocuklar daha sık ihmâle uğrarlar. Çocuğunu ihmâl

eden ailelerde yoksulluk, eğitimsizlik, çocukların gereksinimlerinin neler olduğu bil-meme, aile içi şiddet, ebeveynlerin kötü çocukluk öykülerinin olması, istemeden gebe kalma, çok genç anne ya da baba olma, madde bağımlılığı, ruhsal sorunlar daha sıktır.

Bir çocuğun nüfus cüzdanı yoksa, bakımından sorumlu kişiler onun hakkındaki sorulara kolayca yanıt veremiyor onu iyi tanıyamıyormuş gibi davranıyorlarsa, üstü başı kirli ve bakımsız görünüyorsa, hastalıklarının tedavisi geciktirilmişse, yaşı gerektirdiği halde okula gitmiyorsa, yaşına uygun olmayan daha geri davranışlar gösteriyor o yaştaki çocukların bilebileceği şeyleri bilmiyorsa, sık sık önlenebilir kazalara uğruyorsa, yaşlılarından kısa boylu ve zayıfsa, tekdüze yineleyici hareketler yapıyorsa ihmalden kuşkulandırılmalıdır.

İhmal bir hastalık kadar önemlidir ve nedeninin bulunup tedavi edilmesi gerekir. İhmale uğrayan çocukların hem bedensel hem zihinsel hem de duygusal yönden geri kaldığı. İhmalin derecesi ile uyumlu olarak beyin büyüklüğünün azaldığı gösterilmiştir. Bu çocukların genelde okul başarıları düşüktür. Davranış sorunları, uyumsuzluk, kişilik bozuklukları, suça yönelme daha fazla görülür. Özkıyım eğilimi daha fazladır.

İhmalin kötü sonuçlarına engel olabilmek için riskli aile ve çocukları erken tanımak, gebelikten başlayarak aileleri yakından izlemek, anne ve babalara çocuk bakımı ve büyütülmesiyle ilgili bilgiler vermek, doğuştan ya da sonradan engellilikleri olan çocuklara destek olmak, eksik aşuları olanları tedavi önerilerine uymayanları, okula gelmeyenleri erken zamanda saptayarak önlemler almak gerekir. Toplumdaki tüm kurumların (eğitim, sağlık, vb.) görevlerini bu anlayışla yapmaları, yoksulluğun ve eğitimsizliğin azaltılması, işsizlik oranlarının düşürülmesi, ailelere sosyal desteklerin ve sosyal hizmetlerin artırılması ihmal olgularını azaltacaktır.

KAYNAKLAR

1. Çamurdan Duyan A, Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği. Çocuk İstismarı ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım. Birinci baskı. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi; 2006. s. 35-46.
2. Dubowitz H, Newton RR, Litrownik AJ, Lewis T, Briggs EC, Thompson R, English D, Lee LC, Feerick MM. Examination of a conceptual model of child neglect. Child Maltreat. 2005;10(2):173-89.
3. Polat S, Tasar A, Ozkan S, Yeltekin S, Cuhaci Cakir B, Akbaba S, Sahin F, Camurdan AD, Beyazova U. Perceptions and attitudes of mothers about child neglect in Turkey. Infants&Young Children 2010;23(2):1-10.
4. Harrington D, Zuravin S, DePanfilis D, Ting L, Dubowitz H. The neglect scale: confirmatory factor analyses in a low-income sample. Child Maltreat. 2002 ;7(4):359-68.
5. Tenney-Soeiro R, Wilson C. An update on child abuse and neglect. Curr Opin Pediatr 2004; 16: 233-7.